

Analiza de intelligence în domeniul informațiilor pentru apărare și securitate națională

Mircea MOCANU

Ministerul Apărării Naționale
Direcția Generală de Informații a Apărării
e-mail: mirmocanu@gmail.com

Abstract

More than ever, a great deal of information flood different channels towards the decisionmakers and the intelligence analyst has to cope with a growing responsibility to maintain relevance for national security.

This task brings defence analysis a shaky grounds between the political territory of solving a public issue and the shady realm of the secret services. In military analysis, somewhat far from public knowledge there is still room for clearcut actionable intelligence. However, at national security level, the analyst needs distance himself from politics and has to produce situation awareness, strategic warning and sound assessments free of political bias.

Key words: intelligence, defence, decisionmaker, analysis

1. Informațiile pentru apărare în căutarea de reforme conceptuale

Lumea contemporană pare, în prezent, confuză, în plină transformare. Caracteristici precum dinamism, flexibilitate, urgență, radicalism nu sunt suficiente în a descrie schimbările care se petrec în mediul de securitate internațional, în etapa actuală. Prea micile șanse de predictibilitate a acestor schimbări pun la încercare omul societății moderne la maximum, încercările manifestându-se simultan la nivel micro/tactic și macro/social, strategic. Deși cuvântul de ordine care definește omul, în ansamblul său, este adaptabilitatea, recente evenimente au torsionat puternic această calitate. Aceste provocări nu ocolesc analiza informațiilor pentru apărare.

După perioada de relativă acalmie a anilor '90, activitatea de intelligence a revenit ca element cheie în securitatea națională și internațională, în primii ani ai Mileniului III. Cu atât mai mult cu cât,

analiza informațiilor pentru apărare a căpătat o importanță centrală. Dacă problemele analizei constituiau, anterior, preocuparea unui număr restrâns de specialiști, după atacurile teroriste de la 11 septembrie 2001, acestea au fost transferate în domeniul interesului public prin investigațiile oficiale și atenția acordată de mass-media¹.

Complexitatea care caracterizează perioada actuală aduce o provocare conceptuală și asupra analiștilor. După cum observa profesorul american Paul Bracken, „de-a lungul istoriei, analiștii nu au înțeles imediat logica propriei situații, în perioade de tranziție; de obicei, este necesară o perioadă lungă de dezorientare și confuzie pentru a conștientiza legitatea noii ere”².

Caracteristicile actuale ale vieții social-politice și economice mondiale, și mai ales ale mediului de securitate, impun o nouă abordare, care să permită eliminarea neajunsurilor cauzate de fixarea în paradigmele specifice Războiului Rece. Structurile specializate în asigurarea avertizării timpurii asupra riscurilor, amenințărilor și vulnerabilităților sunt printre primele chemate să își ajusteze în permanență instrumentele și metodele de lucru, având în vedere rolul lor diagnostic și predictiv în asigurarea securității naționale și/sau colective. Acestea ar trebui să evalueze permanent faptele, evenimentele și situațiile care se produc în evoluția acestora și să indice direcțiile cele mai probabile de evoluție ale acestora și impactul asupra securității naționale/colective.

Activitatea de intelligence are toate trăsăturile unei științe sociale³ determinată fiind de preocuparea de a analiza fenomenele de natură socială, cu scopul final de a emite predicții asupra comportamentelor lumii politice, economice, sociale și militare, pornind de la nivelul individului până la acela al unor sisteme de mari dimensiuni. Punctul comun al acestor două sfere – societatea umană și intelligence-ul – îl reprezintă schimbarea de interes securitar. Schimbarea este, poate, singura trăsătură constantă a activității serviciilor de intelligence tocmai prin acțiune, metode și produse

---

¹ Agrell Wilhelm, *Intelligence Analysis after the Cold War – New Paradigm or Old Anomalies?*, în volumul *National Intelligence Systems. Current Research and Future Prospects*, Cambridge University Press, 2009, p. 104.

² Bracken Paul, *Dominant Battlefield Awareness*, în volumul *Dominant Battlespace Knowledge. The Winning Edge*, editat de Stuart E. Johnson și Martin C. Libicki la Institutul Național de Studii Strategice al Universității Naționale de Apărare, Washington, DC, 1995, p. 59.

³ Savu Gheorge, Adrican Pârlog, *Producția de intelligence*, Editura Medro, 2008, p. 9.

rezultate în urma activității derulate. Mereu s-a procedat la reorganizări și s-au adoptat noi abordări în vederea îmbunătățirii produselor de „intelligence”, tocmai din necesitatea de a răspunde provocărilor generate de permanentele schimbări ale mediului de securitate. În urma marilor eșecuri ale activității de intelligence, s-au depus eforturi uriașe pentru a investiga și diagnostica problemele de sistem și pentru a găsi soluții în sensul reorganizării instituționale. Astfel, ciclul eșec – investigație – reorganizare a devenit un fel de maladie a începutului de mileniu, în lumea informațiilor pentru apărare⁴.

Ideea că sistemele nu se schimbă peste noapte, acestea dovedindu-și eficiența în numeroase ocazii, că este mult mai eficient a lucra cu un sistem de metode și instrumente clar definite și bine cunoscute și testate, într-un context în care schimbarea aduce atât de multă nesiguranță, reprezintă un punct de sprijin și un element de siguranță, dar și un factor inerțial, care frânează progresul instituțional. În acest sens, în lucrarea sa „Structura revoluțiilor științifice”, Thomas S. Kuhn susținea că, în cunoașterea științifică, progresul nu decurge liniar, prin acumularea continuă de noi date și concepte ci, mai degrabă, prin salturi provocate de idei revoluționare care sparg zăgăzurile vechilor paradigme și eliberează idei care anterior nu putuseră să depășească inerția sistemelor de gândire consolidate în ceea ce T. Kuhn numește „știința normală”⁵. În același sens, serviciile de informații pentru apărare caută soluții de reformă care să elibereze modul de gândire și de operare în intelligence de înțelegerea îngustă și regimentală a modelului clasic al ciclului informativ, care separă instituțional serviciile de informații pentru apărare de-a lungul delimitărilor trasate de procesul liniar de cerință – planificare – culegere – interpretare – analiză - diseminare⁶.

Percepția dominantă, nu numai la nivel tactic, este că reforma organizațională în vederea creșterii gradului de conștientizare a spațiului de luptă trebuie să urmărească modificări ale structurii formale, poate cu unele rearanjări în circuitele informaționale din cadrul acestor structuri. De aceea, strategia clasică de reformă organizațională conține trei pași, în ordinea următoare:

- schimbarea structurii formale și a responsabilităților;
- schimbarea relațiilor interpersonale și a fluxurilor informaționale;
- schimbarea atitudinilor individuale și a mentalităților.

---

⁴ Apud Agrell Wilhelm: *opera citată*, p. 93.

⁵ Apud Thomas S. Kuhn: *The Structure of Scientific Revolution*, Editura University of Chicago Press, 1962, 1970, 1996.

⁶ Apud Agrell Wilhelm: *opera citată*, p. 100.

De fapt, o reformă adevărată trebuie să implementeze acești pași în ordine exact inversă⁷.

2. Dilemele actuale ale analizei de intelligence

O altă abordare vizează provocările generate de diversitatea analizei de la concentrarea asupra evenimentelor zilnice (analiza curentă) până la abordarea de perspectivă (analiza de bază) și gândirea conceptuală, care este mai puțin independentă și neutră și mai bine ajustată la nevoile specifice ale factorilor de decizie⁸. De asemenea, diversitatea cuprinde domenii de la analiza regională la analiza amenințărilor neconvenționale, la analiza specifică activității de contrainformații, la analiza tehnologică și analiza operațională, direct în sprijinul acțiunilor armate. Schimbările fundamentale în abordarea fenomenului „intelligence” au scos în evidență limitările și eșecurile înregistrate în analiza în domeniul „intelligence”, fie că acestea s-au manifestat sub forma impredictibilității căderii blocului comunist sau întregul fenomen al „primăverii arabe 2011”, lipsa avertizărilor cu privire la pregătirea unui atac terorist, incapacitatea de a obține date și informații referitoare la intențiile unui stat de a obține arme nucleare etc.

Comunitatea de informații din Statele Unite⁹ a propus o taxonomie complexă a activității de intelligence – ca proces, produs și/sau organizație – pentru a face diferențe între *current intelligence*¹⁰ și *research intelligence*¹¹,

---

⁷ Bracken Paul: *opera citată*, p. 74.

⁸ Pârlog Adrieian, *Procesul de analiză de „intelligence”, componentă a sistemului de securitate*, Sesiunea anuală de comunicări științifice a Centrului de Studii Strategice de Apărare și Securitate „Politici și strategii în gestionarea conflictualității”, Vol. 5, *Despre orizontala și verticala securității*, 20-21 noiembrie 2008, București.

⁹ Apud Petrescu Stan, *Despre Intelligence și putere*, Editura Militară, București, 2009; CIA, *a consumer's guide to Intelligence*, pp. 4,26,27; Stephen Martin, *Homeland Security and the analysis of Foreign Intelligence*, Markle Foundation Task Force on National Security in the information Age, 15 iulie 2002; US Intelligence Community – *Who we are and what we do*, www.odci.gov/lic/functions.html.

¹⁰ Se referă la evenimentele curente, încercând să avertizeze beneficiarii asupra dezvoltării de noi tendințe raportate la mediul existent, evaluarea importanței acestor dezvoltări și previziunea asupra urmărilor imediate și a potențialelor stări de pericol din viitorul apropiat.

¹¹ Informații mai profunde decât cele anterioare, folosite pentru a susține anumite decizii și/sau operații specifice, observându-se și noile tendințe ce se dezvoltă.

între *basic intelligence*¹² și *estimative intelligence*¹³, între *warning intelligence*¹⁴ (ca subclasă a *estimative intelligence*) și *scientific and technical intelligence*¹⁵.

Totodată, această „altă abordare” a reliefat, cu mai mare acuratețe, întreaga gamă de provocări la adresa mediului de securitate național și internațional și care se propagă la toate nivelurile vieții umane. Diversitatea menționată este salutară prin beneficiile oferite de specializarea analiștilor dar comportă riscul fragmentării evaluărilor și al ratării „pădurii din cauza copacilor”. Specializarea analiștilor și caracterul științific al analizei se manifestă mai clar în domeniile analitice legate de disciplinele de culegere de informații, nu numai pentru faptul că operează cu informații obținute prin metodele specifice disciplinelor de culegere, ci și prin faptul că sunt întrebuințate în scopul acțiunilor de culegere. Astfel, analiza HUMINT este folosită în conducerea acțiunilor de culegere de la surse umane și în activitatea de contrainformații, analiza SIGINT este folosită în procesul de culegere de informații din surse electronice iar analiza IMINT și MASINT este specializată în interpretarea imaginilor și aprofundarea culegerii de informații prin achiziția și valorificarea imaginilor, respectiv a „semnăturilor” diferitelor activități, de exemplu înregistrările provenite de la sonare sau înregistrările efectelor acustice și seismice ale exploziile nucleare.

Între acestea, merită remarcată analiza de contrainformații, pentru că acest domeniu este, în același timp, analitic și operațional¹⁶, într-un proces unic, ce însoțește și activitatea de informații, ca o funcție importantă a acesteia, inclusiv ca formă de asigurare de luptă.

---

¹² Compilație structurată de date geografice, demografice, sociale, militare și politice despre țări străine.

¹³ Informații care ajută decidenții politici să depășească lacunele existente între faptele cunoscute, sugerându-li-se modele alternative în care faptele cunoscute, prezente, se încadrează, dar care și furnizează evaluări pertinente ale ordinii și probabilității unor efecte.

¹⁴ Se concentrează pe evoluțiile care pot avea efecte imediate dăunătoare asupra politicii și securității, dar care se pot extind pe termen lung.

¹⁵ Cuprinde informații referitoare la dezvoltările tehnico-științifice, la particularitățile, performanța și capacitățile tehnologiilor străine, acoperind toate științele, tehnologiile, sistemele de arme și operațiile automatizate.

¹⁶ Apud Lowenthal Mark M.: *Intelligence. From Secrets to Policy*, Editura Congressional Quarterly Press, Washington DC, 2003, p. 113.

La fel ca știința, informațiile pentru apărare operează cu incertitudini iar similaritățile sunt uneori surprinzătoare, observându-se un proces de convergență, analiza de intelligence bazându-se, din ce în ce mai mult, pe metode și competențe științifice¹⁷. Exemplele cele mai evidente se întâlnesc în domeniile de analiză cu caracter tehnic, cum ar fi analiza în domeniul proliferării armelor și capacităților chimice, biologice, radiologice și nucleare (CBRN). Dacă în analiza de profil specializat, exemplificată mai sus, aplicarea metodelor și spiritului științific este ușor de susținut, în nivelurile superioare, ale analizei integrate, de nivel strategic, analiza de informații pentru apărare trebuie să apeleze la „cultura deschisă”¹⁸ specifică științei, la libertatea inovatoare a inventatorilor. Aici, analiza de intelligence atinge nivelul superior al înțelegerii realității, unde analistul este foarte apropiat de beneficiarul de produs informativ și intervine creația în construirea de scenarii de răspuns și soluții operaționale. De altfel, în acest punct, chiar beneficiarul devine un analist pentru produsul de intelligence primit și participă, ca și analistul, la construirea de scenarii de răspuns și soluții operaționale. În acest fel, analiza, ca etapă superioară a procesării datelor și informațiilor, face parte integrantă din domeniul cognitiv al războiului bazat pe rețea, sub formele evaluate de evaluare, conștientizare și înțelegere, în sprijinul imediat și chiar părți ale deciziei¹⁹.

Orice serviciu de intelligence este preocupat de modul în care interesele statului pe care îl servește sunt amenințate, în perspectiva în care factorul militar tinde, tot mai mult, să fie interdependent de o gamă largă de aspecte non-militare. Astfel, în informațiile pentru apărare, provocarea generată de diversitatea tipurilor de analiză este integrarea acestor contribuții înalt specializate în evaluări cu valoare acțională, atât la nivel tactic cât și la nivel strategic.

Foarte importantă în analiza în domeniul informațiilor pentru apărare este și avertizarea strategică a produsului de analiză. Cunoaștem că avertizarea strategică poate fi definită ca percepția analitică și comunicarea oportună și eficientă a factorilor de decizie, referitoare la schimbările importante, care pot interveni în nivelul sau caracterul amenințărilor la adresa intereselor de securitate națională și care necesită intervenția promptă a statului pentru

---

¹⁷ Apud Agrell Wilhelm: *opera citată*, p. 112.

¹⁸ Ibidem, p. 113.

¹⁹ Roceanu Ion: *Războiul bazat pe rețea – dincolo de tehnologie*, Comunicare științifică la Centrul de Studii Strategice de Apărare și Securitate, Editura UNAp, București, 2005.

a împiedica sau limita efectele negative posibile, cu alte cuvinte scopul avertizării strategice constă în prevenirea surprinderii strategice. Aspectul care interesează este determinat de schimbările în nivelul probabilității ca un element ostil să acționeze împotriva intereselor statului sau ca evoluții nefavorabile statului să se producă și să afecteze mecanismul său de funcționare, cauzându-i pierderi.

Și în acest caz, trebuie să se păstreze un anumit echilibru, un grad ridicat de precauție a estimării cu privire la amenințări, putând însemna eșecul realizării avertizării, iar un grad ridicat de agresivitate în formularea avertizărilor ducând la alarmare inutilă. Avertizarea strategică este o permanentă și costisitoare provocare pentru comunitatea de informații și factorii de decizie.

Activitatea de intelligence joacă un rol crucial în îndeplinirea obiectivelor naționale de securitate prin menținerea ordinii și păcii, reducerii riscului de conflicte internaționale și chiar naționale, prin intruziunea violenței generate în exterior. Activitatea de intelligence este necesară pentru a detecta aceste intenții agresive ale unui adversar, în scopul definirii liniilor de acțiune și a pașilor desfășurați de acest adversar pentru a intensifica amenințarea. Pe scurt, trebuie să prevenim orice stare tensionată, pre-conflictuală, încă din stadiile de incubație, înainte ca aceasta să se amplifice. Aici trebuie subliniat rolul de avertizare timpurie al analizei, care presupune identificarea indiciilor de anomalie în activitatea adversarului cât de timpuriu posibil. La modul ideal, acest lucru trebuie să aibă loc în cursul stadiului de incubație a amenințării, când evenimentele sesizate într-o formă embrională se situează sub nivelul de anormalitate care declanșează, de obicei, alerta analistului privind evoluția unui fenomen cu semnificații securitare²⁰. Deși aceste evenimente nu își găsesc loc în avertizări, ele pot face parte din lotul de scenarii de lucru ale analistului.

3. Abordări internaționale

În ceea ce privește *informațiile pentru apărare*, această clasă trebuie abordată separat, deoarece se bucură de o serie de particularități. Conform afirmațiilor lui Charles Baker²¹, schimbările în apărare implică schimbări în

---

²⁰ Apud Martin Alain Paul: *Harnessing the Power of Intelligence. Counterintelligence & Surprise Events*, editată de The Professional Development Institute Inc, 2002, p. 97-100.

²¹ Baker Charles, *The search for European Intelligence policy*, www.fas.org.

informațiile pentru apărare, legate, fără echivoc, de domeniul militar. Superioritatea militară trebuie să includă superioritatea în informații, pentru a putea preveni potențialele conflicte și pentru a putea câștiga bătăliile. „Cele mai mari puteri militare ale lumii sunt dependente de serviciile lor de informații atunci când vine vorba de evaluări bine documentate. De aceea, informațiile au devenit o parte integrantă esențială a apărării, fie sub forma apărării securității naționale, fie a furnizării de informații către armată sau a identificării acțiunilor ostile în formare”²².

Fosta Adunare a Uniunii Europei Occidentale (UEO) considera că *informația pentru apărare* are „misiunea de a participa la prevenirea crizelor internaționale, de a realiza evaluări și estimări ale situației necesare pentru a se decide ulterior eventualele acțiuni, în special cele militare, precum și pentru a se conduce, în caz de nevoie, operațiunile militare”²³. În acest caz, particularitățile sunt date de cele trei niveluri de manifestare în intelligence: strategic, operațional și tactic.

Informația de nivel strategic va cuprinde atât informația necesară luării deciziei pe plan național – guvern, sau internațional – instituții internaționale, cât și informația necesară planificării de către Statul Major General a unei operații în sprijinul deciziilor menționate. Deci se vor colecta informații despre o anumită putere sau un anumit grup de puteri în domenii precum economie, sociologie, transporturi și telecomunicații, geografie militară, forțe armate, politică, știință și tehnologie, biografii de personalități adverse.

Informația la nivel operativ este informația de luptă necesară pentru planificarea și conducerea campaniilor și operațiunilor importante, care au ca scop atingerea obiectivelor strategice în teatrele și zonele de operații, inclusiv informațiile care privesc mijloacele militare, structura forțelor, doctrina, armamentul, echipamentele, infrastructura, instrucția și intențiile țărilor inamice sau ale diferitelor părți prezente în cazul operațiunilor de menținere a păcii.

Informația de nivel tactic se referă la informația care îi permite comandantului eșalonului tactic să pregătească și să ducă la bun sfârșit acțiunile de luptă la nivelul său (batalion, brigadă). Analiza la nivel tactic presupune cunoașterea inamicului sau a părților existente, a circumstanțelor

---

²² *Idem.*

²³ Adunarea UEO, *Informațiile europene: noi provocări – Răspuns la raportul anual al Consiliului.*

geografice și atmosferice, a atitudinii populației civile în zonele de acțiune și din jurul acestora, a doctrinei și procedeele tactice, a efectivelor, a armamentului și a materialului inamicului, a părților componente, date caracteristice despre câmpul de luptă unde vor fi desfășurate forțele.

În alte interpretări, fosta Adunare a UEO considera clasificarea informațiilor de tipul: *informația de documentare*²⁴, *informația de situație*²⁵ și *informația pentru luptă*²⁶, iar NATO distinge *informația brută de luptă*²⁷ și *informația de nivel operativ*²⁸.

Analiza, în acest caz, își va păstra calitățile de ciclu puternic iterativ, dinamic, condus de evenimente care implică studiul informației din diferite perspective în scopul examinării ipotezelor concurente și dezvoltării unei înțelegeri referitoare la riscul sau amenințarea studiată, nuanțându-se însă atribuțiile caracteristice fiecărui tip de informație.

Luând în considerare faptul că integrarea și interpretarea – ca părți ale procesului de analiză – cuprind judecăți dificile și complexe pentru a da sens informațiilor obținute, analiza în domeniul informațiilor pentru apărare este cu atât mai sofisticată, datorită factorului de precizie necesar în evaluarea militară. Totodată, este foarte important a se lua în considerare și beneficiarul acestei analize, în concret, un beneficiar mult mai precis și analitic, ce va solicita judecăți mult mai detaliate cu scopul anticipării și contracarării acțiunii potențialilor adversari, acționând oportun și eficient în anihilarea amenințărilor.

Este bine cunoscut faptul că principala caracteristică a activității unui analist din domeniul intelligence constă în abilitatea sa de a sorta un volum intens de date și a combina evenimente care par disparate pentru a realiza o interpretare corectă a unei situații și a face predicțiile aferente

---

²⁴ Colectată pe timp de pace pentru cunoașterea generală a potențialelor zone de criză și poate cuprinde mișcări politice, geografia spațiilor, forțele armate, milițiile, instalarea armatei.

²⁵ Colectată pe timpul crizei, putându-se subclasifica în funcție de nivelul de reflexie a statului-major care o folosește în informație de nivel strategic, operativ și tactic.

²⁶ Permite combatantului să conducă acțiunea din teren (evaluarea tirurilor, poziția combatanților).

²⁷ Informație despre inamic, condițiile atmosferice și geografice necesare comandamentului pentru pregătirea și conducerea operațiunilor de luptă – document NATO AAP-6/2003; AJP-2.0-Doctrina integrată de informații, contrainformații și securitate a NATO.

²⁸ Informația necesară planificării și conducerii campaniilor la nivel operativ – document NATO AAP-6/2003; AJP-2.0-Doctrina integrată de informații, contrainformații și securitate a NATO.

acesteia. La acestea se adaugă alți doi factori, care accentuează dificultatea analizei de intelligence, respectiv sensibilitatea la factorul timp și faptul că se confruntă cu o dezinformare accentuată²⁹.

Analistul va studia o țară prin multitudinea problemelor interconectate, căutând să identifice antecedentele logice și consecințele posibile ale situației, respectiv să construiască scenarii pe care le adaptează și le dezvoltă, abordând aspecte deja petrecute pentru a explica situația prezentă sau pentru a estima situația viitoare. Astfel, analistul va identifica scopurile urmărite de către un anumit actor străin (statal sau nonstatal), fie folosind *abordarea socială* (numită și teoria aplicată) – care se bazează pe studierea mai multor exemple concrete permițând acestuia o viziune dincolo de evoluții și depistarea unor tendințe superficiale, dar cu impact semnificativ în viitorul apropiat – sau *logica situațională* – care implică generarea de diverse ipoteze, bazate pe luarea în considerare a elementelor concrete ale situației reale, evitând generalizările exhaustive – sau comparația. Nu totdeauna aceste metode merg împreună, uneori chiar contrazicându-se. Unii specialiști³⁰ consideră că analiștii instruiți în *studiile zonale / regionale* au tendința de a prefera *logica situațională*, în timp ce analiștii cu o pregătire în *abordarea socială*, cum sunt cei ce operează contra amenințărilor neconvenționale, sunt mai apropiați de *tehnicele comparative și teoretice*. Analiza este un domeniu deschis transformării și, mai ales, adaptării, drept care nu trebuie să surprindă faptul că și abordările matematice complexe și-au făcut simțită prezența în această activitate. *Analiza orientată pe date* și „*data mining*” sunt potrivite anumitor domenii (cu precădere în economie) și anumitor cazuri, dar la fel de bine se potrivește în cazul analizei desfășurate pe segmentul operativ și tactic, un exemplu concludent fiind acela al estimării stării de operativitate a forțelor.

În contextul globalizării amenințărilor, în special a celor neconvenționale, important este și procesul de inter-relaționare cu alte servicii de intelligence, fie acestea interne sau internaționale. Analistul american Larry Wentz³¹ afirma că „informațiile sunt unul dintre cele mai grele lucruri de împărțit într-o coaliție”, necontând că serviciile de

---

²⁹ Savu Gheorghe, Pârlog Adrieian, *Producția de intelligence*, Editura Medro, 2008, p. 109; Garst Ronald, *Fundamentals of Intelligence Analysis*, Garst Ronald, ed., *A Handbook of Intelligence Analysis*, 2nd ed., Washington DC: Defence Intelligence College, 1989.

³⁰ Savu Gheorghe, Pârlog Adrieian, *Producția de intelligence*, Editura Medro, 2008, p. 114.

³¹ Wentz Larry: *Intelligence Operations*, <http://216.156.87.17>.

intelligence trebuie să fie subjugate îndeplinirii aceluși „greater good” specific binelui națiunii, coaliției, alianței sau binelui umanității. De aceea, cooperarea pe linie de informații pentru apărare constituie un întreg domeniu aparte, demn de o abordare separată. Pe aceste coordonate se defășoară dezbaterile între conceptele „need-to-know” și „need-to-share”, plecată de la necesitatea operațională de a pune în comun informațiile relevante, pe câmpul de luptă, în operații multinaționale.

Fundamentul domeniului intelligence – securitatea – se constituie în chiar unul dintre obstacolele realizării unei excelente cooperări între servicii. La acesta se adaugă teama că intensificarea schimburilor de informații ar putea dăuna anumitor relații privilegiate desfășurate cu parteneri semnificativi. Bineînțeles că aceste tendințe nu sunt majore pe plan internațional, dar tendințele se fac simțite cu diferite prilejuri.

În general, o comunitate de informații este preocupată nu numai de a culege prin metode specifice, dar și de a obține o cât mai largă gamă de informații, cu toate că acestea admit că nu pot acoperi toată problematica de interes pentru beneficiari.

Situațiile de ambiguitate, mai ales în domeniul avertizării, se pot clarifica prin acțiunile sub acoperire sau prin mijloace SIGINT, care ar trebui să furnizeze informații de clarificare. Din nou, reamintim că, în cazul informațiilor operative, tactice și de targeting, ținând cont că acestea aparțin mai mult domeniului militar, acuratețea va fi mai mare decât în cazul celor strategice. Acuratețea se va reflecta și în cerințele impuse analizei acestora.

Situația este firească pentru că serviciile de informații se vor concentra mereu asupra substanței și acurateții materialelor, în timp ce decidenții politici se vor orienta spre politici și evoluție, considerentele politice având câștig de cauză. Nu rare sunt situațiile în care comunitatea de informații înaintează anumite analize, considerându-le oportune în timp ce factorii de decizie nu sunt impresionați de acestea, având alte preocupări.

4. Distanța dintre analist și beneficiar

Benefică ar fi inter-relaționarea dintre beneficiar și analist ca un dialog permanent, analiștii trebuind să se aștepte la întrebări de raționament din partea beneficiarilor, posibile direcții de evoluție/acțiune în perspectiva în care, la rândul lor, aceștia trebuie să explice limitările impuse de insuficiența datelor și informațiilor (o limitare valabilă în

cazul oricărui serviciu de informații)³². Capacitatea de a face cunoscut răspunsul și transparența în succesiunea argumentării logice a evenimentelor sunt esențiale, astfel de evaluări putând fi transmise mai bine și mai ușor prin discuții deschise și dialog decât prin diseminarea unor produse analitice statice.

În cazul informațiilor pentru apărare, având în vedere natura relațiilor analist - beneficiar, pericolul ca oferta informațională a analistului să nu depășească nivelul de cunoștințe/informare al beneficiarilor este mult mai scăzut. Factorii de decizie se familiarizează mult mai ușor cu informații larg răspândite și cu aspectele cu adevărat relevante pentru evaluări de actualitate, în special atunci când avem în vedere nivelul operativ și tactic. În ceea ce privește raportarea la adevăr, acesta este aproximat din datele și informațiile pe care le deține analistul și din analiza pe care acesta le efectuează, cu mențiunea că acesta își va pune propria amprentă asupra interpretării, dar într-o manieră minimalistă. Analistul se va limita la interpretarea faptelor și evenimentelor și la formularea evaluărilor referitoare la problematică, fără însă a face recomandări beneficiarilor cu privire la calea de urmat. Analistul caută să evite subiectivitatea dată de aspectul politic al judecății beneficiarului de produs de intelligence și pericolul de a defini adevărul în funcție de beneficiar.

În domeniul informațiilor pentru apărare, cel puțin la nivel operativ și tactic, există șanse mai mici ca analiza de intelligence să își piardă din obiectivitate, diminuându-se tendința ca, pe măsură ce devin conștienți de presupunerile beneficiarilor și de preferințele acestora, analiștii să furnizeze, conștient sau nu, analize care se vor conforma preferințelor beneficiarilor. Concret, prezentarea unui adevăr necosmetizat către beneficiari este baza acestui tip de analiză.

În cazul informației de tip strategic, situația este diferită. Putem admite, în acest caz, definiția analizei oferită de către Robert Mathaus că „descompunerea unei probleme mari într-un număr de probleme mai mici și desfășurarea unei operații mentale pe date cu scopul de a se ajunge la o concluzie sau o generalizare”. Analiza va trebui să aibă în vedere atât mediul extern, cât și pe cel intern, pentru a putea determina riscurile, amenințările și vulnerabilitățile statului, așa cum sunt menționate și în Strategia Națională de Apărare 2010, pentru a putea furniza factorilor

---

³² Pivariu Cornel: *Lumea secretelor – o modalitate de a înțelege informațiile de strategie*, Editura Pastel, Brașov, 2005.

decizionali naționali sau internaționali produsele informative necesare fundamentării deciziilor. Bineînțeles că baza acestei activități constă în planul strategic de informații, aflat la dispoziția fiecărei autorități statale, fiecare din rapoartele de informații fiind subsumate acestuia. Circumstanțele în care este realizată analiza implică situații de o extremă complexitate și ambiguitate, aspectul complex și controversat fiind generat de faptul că analiștii nu sunt informați asupra intențiilor factorilor de putere din stat, și cu atât mai puțin asupra celor ale adversarilor sau ale altor actori. Totodată, atunci când sunt necesare anumite predicții, analistul va trebui să ia în considerare dacă beneficiarul este un veteran în politică sau nu, prezumând că veteranul în politică este și acesta, la rândul său, analist. În cadrul sistemului, ar trebui să se desfășoare, în mod continuu, verificări și ajustări ale analizelor și evaluărilor analiștilor de către mai mulți experți, aflați la diferite niveluri și diferiți ca mod de concepție, mulți dintre aceștia nefiind familiarizați cu modalitatea de receptare a unui anumit produs analitic de către un anumit beneficiar. Cu alte cuvinte, aceste analize, cum este cazul estimărilor la nivel național, sunt analizate de echipe mixte inter-agenții iar riscul major în acest caz este ca analiștii respectivi fie să devină politizați, fie să devină nerelevanți pentru factorii de decizie.

În ultimă instanță, scopul analizei este să ajute factorii de decizie să modeleze viitorul și nu să îl prezică, identificând oportunitățile de promovare interesele statului prin mijloace diplomatice, militare și economice, diplomație publică și prin acțiuni acoperite, vulnerabilitățile strategice și tactice ale liderilor, partidelor și grupărilor și mișcărilor ostile statului, factorii care pot fi influențați, rezultatele probabile ale cursului de acțiune adoptat și evaluând punctele forte și cele slabe ale adversarilor³³.

William Odom, fost director al Agenției Naționale de Securitate a SUA (NSA), aprecia că „analiza și producția sunt cel mai bine realizate în apropierea utilizatorilor produsului de intelligence, în mod normal prin compartimente de intelligence în cadrul organizației utilizatorului..., unde este mai bine plasată pentru a fi mai bine acordată în vederea unui răspuns

---

³³ Frățilă Ovidiu Ilie, *Capacitatea de adaptare a analizei de „intelligence” – factor determinant în condițiile evoluției actuale a mediului de securitate*, Sesiunea anuală de comunicări științifice cu participare internațională a Centrului de Studii Strategice de Apărare și Securitate „Politici și strategii în gestionarea conflictualității”, Vol. 5, *Despre orizontala și verticala securității*, București, 20-21 noiembrie 2008.

mai potrivit nevoilor utilizatorului”³⁴. Bineînțeles, acest deziderat este condiționat de resurse și nu este accesibil organizațiilor mai mici dar, de exemplu în Statele Unite, decidenții politici, inclusiv în cadrul Congresului, dispun de consilieri de intelligence puși la dispoziție de serviciile de informații. Aceștia, bineînțeles, sunt analiști.

Bibliografie

1. Intelligence Requirements, Clandestine Collection (National Strategy Information Center) Washington, 1997.
2. AGRELL Wilhelm: Intelligence Analysis after the Cold War – New Paradigm or Old Anomalies?, în volumul National Intelligence Systems. Current Research and Future Prospects, Editura Cambridge University Press, 2009.
3. BAKER Charles: The search for European Intelligence policy, www.fas.org.
4. BERKOWITZ, Bruce D. și GOODMAN, Allan: Best Truth – Intelligence in the Information Age, Yale University Press, New Haven, 2000.
5. CLARK M. Robert: A Target – Centric Approach, Intelligence Analysis, CQ Press, A Division of Congressional Quarterly inc. Washington DC, Second Edition, 2006.
6. DEARTH, Douglas H. și GOODDEN, R. Thomas: Strategic Intelligence: Theory and Application, United States Army War College, Joint Military Intelligence Training Center, Washington 1995.
7. FRĂȚILĂ Ovidiu Ilie: Capacitatea de adaptare a analizei de „Intelligence” – factor determinant în condițiile evoluției actuale a mediului de securitate, Sesiunea anuală de comunicări științifice cu participare internațională a Centrului de Studii Strategice de Apărare și Securitate „Politici și strategii în gestionarea conflictualității”, Vol. 5, Despre orizontala și verticala securității, 20-21 noiembrie 2008, București.
8. JOHNSON Stuart E. și LIBICKI Martin C.: *Dominant Battlespace Knowledge. The Winning Edge*, editat la Institutul Național de Studii Strategice al Universității Naționale de Apărare, Washington, DC, 1995.
9. KENT, Sherman: Strategic Intelligence for American World Policy, Editura Washington Press, 2002.
10. KUHN, Thomas S.: *The Structure of Scientific Revolution*, Editura University of Chicago Press, 1962, 1970, 1996.

---

³⁴ Odom William E.: *Fixing Intelligence for a More Secure America*, Editura Yale University Press, 2003, p.20.

11. LOWENTHAL Mark M.: *Intelligence. From Secrets to Policy*, Editura Congressional Quarterly Press, Washington DC, 2003.

12. MARTIN Alain Paul: *Harnessing the Power of Intelligence. Counterintelligence & Surprise Events*, editată de The Professional Development Institute Inc, 2002.

13. MEDAR, Sergiu T.: *Capabilități ale Serviciilor Moderne de Informații Militare*, Editura Centrului Tehnic-Editorial al Armatei, București, 2007.

14. ODOM William E.: *Fixing Intelligence for a More Secure America*, Editura Yale University Press, 2003.

PACE Scott, CONELL, Kevin M.: *Using Intelligence data for Environmental Needs, Balancing National Interest*, 1997, Santa Monica, California.

15. PETRESCU Stan: *Despre Intelligence și putere*, Editura Militară, București, 2009.

16. PÂRLOG Adrieian: *Procesul de analiză de „intelligence”, componentă a sistemului de securitate, Sesiunea anuală de comunicări științifice cu participare internațională a Centrului de Studii Strategice de Apărare și Securitate „Politici și strategii în gestionarea conflictualității”, Vol. 5, Despre orizontala și verticala securității, 20-21 noiembrie 2008, București.*

17. ROCEANU Ion: *Războiul bazat pe rețea – dincolo de tehnologie, Comunicare științifică la Centrul de Studii Strategice de Apărare și Securitate, București, Editura UNAp, 2005.*

18. SAVU Gheorghe, PÂRLOG Adrieian.: *Producția de intelligence*, Editura Medro, 2008.

19. SCHULSKY A., SCHMITT, G.: *Războiul tăcut, introducere în universul informațiilor secrete*, Editura Polirom.

20. SHULSKY, Abram N.: *The future of Intelligence - Consortium for the Study of Intelligence*, DC Washington.

21. WENTZ Larry: *Intelligence Operations*, <http://216.156.87.17>

22. WILSON, Woodrow: *The Study of Administration / Political Science Quarterly* 2, 1987.